

قرار اول با دولت‌ها

اولین دیدار رهبر انقلاب بعد از تشکیل دولت چهاردهم و به مناسبت هفته دولت، نکات و توصیه‌هایی برای دولت جدید و رئیس‌جمهور داشت. تاکید بر حکمرانی خردمندانه، تهیه پیوست عدالت برای هر قانون و تصمیم، رعایت اولویت در انجام کارهای زیرساختی، از جمله مواردی بود که رهبر انقلاب در دیدار با اعضای هیات دولت به آن اشاره کردند. نکاتی که مهم‌ترین نکات صحبت‌های رهبر انقلاب در ادوار مختلف دولت‌هاست. در همین راستا نیز بخشی از صحبت‌های ایشان در هنگامه آغاز به کار دولت‌ها مشترک بوده است. تاکید بر عدالت، مبارزه با فساد، استفاده از نیروهای جوان انقلابی و مورد توجه قرار دادن مطالبات مردم از جمله مواردی است که در دولت‌های مختلف از جانب رهبر انقلاب خطاب به دولت‌ها مطرح شده است. در همین راستا نیز بخشی از صحبت‌های ایشان خطاب به دولت چهاردهم نیز در همین چهارچوب قرار می‌گیرد و می‌توان موارد زیادی از این توصیه‌ها را در دولت‌های پیشین و خطاب به روسای جمهور دولت، جست‌وجو کرد. در ادامه مروری داشتیم به مهم‌ترین بخش‌های بیانات رهبر انقلاب خطاب به دولت‌های مختلف که در ادامه می‌خوانید.

مسیر حکمرانی خردمندانه

رهبر انقلاب در توصیه‌های سیزده‌گانه خطاب به دولت چهاردهم برای تحقق رویکرد کارشناسانه که شعار رئیس‌جمهور منتخب نیز بوده است راهکارهایی را مطرح کرده‌اند که می‌تواند حرکت خردمندانه دولت را تسهیل کند. قدر دانستن فرصت خدمت به مردم، شناسایی ظرفیت‌های انسانی و طبیعی کشور، انتخاب همکاران با خصوصیات نظیر جوان، مومن، انقلابی، متعهد و پراکنده بودن، رجوع به کارشناسان، حضور در بین مردم و رفتن به سفر استانی، تهیه پیوست عدالت برای هر قانون و تصمیم مهم دولت، رعایت اولویت‌ها در کارهای زیرساختی از جمله انرژی هسته‌ای و کارهای فوری از جمله گرانی تورم، حکمرانی قانونمند در فضای مجازی؛ دستیابی به فناوری و لایه‌های زیرساختی هوش مصنوعی، جدی گرفتن تولید ملی به عنوان کلید حل مشکلات اقتصادی، علاج‌پیری زود هنگام جمعیت کشور، نهراسیدن از مانع در کارها، امید بستن به دشمن و منتظر موافقت دشمنان نماندن برای برنامه‌ها و رسیدگی هرچه بیشتر به معنویت خود در دوران مسئولیت توصیه‌های سیزده‌گانه رهبر انقلاب به دولت چهاردهم بودند. توصیه‌هایی که تقریباً در نخستین دیدارهای رهبر انقلاب با سایر دولت‌ها نیز مورد اشاره قرار گرفته‌اند.

ویژگی‌های یک دولت مردمی

رهبر انقلاب در نخستین دیدار با اعضای دولت سیزدهم سخنرانی خود را به دو بخش تقسیم کرده و پس از ارائه توصیه‌هایی به این دولت برخی اولویت‌ها در اقتصاد، فرهنگ، سیاست و سلامت را نیز مورد توجه قرار دادند. در بخش توصیه‌ها خدمت به مردم و مردم‌داری که شعار دولت نیز بود در صدر مواردی قرار گرفت که رهبری به آن اشاره کردند. ایشان مردمی بودن را مقوله‌ای گسترده توصیف کرده‌اند اما حضور در میان مردم و شنیدن بی‌واسطه صحبت‌های آنها و نیز اتخاذ سبک زندگی مردمی و بدون تکلف راجله‌های این امر دانستند. رهبر انقلاب در همین رابطه تاکید کردند: «از منش‌های اشرافی‌گری که معمول است در دنیا و همه دولت‌ها و مسئولیت‌ها و مسئولان مبتلا هستند به این جور نگاه به مردم، به این جور روش زندگی، باید اجتناب کرد. پس از پرداختن به شعار دولت رهبر انقلاب توصیه مشترک خود به همه دولت‌ها یعنی توجه به عدالت را ذکر کرده و آن را اساس حکومت اسلامی توصیف کردند. رهبر انقلاب پس از اشاره به عقب‌ماندگی در این زمینه از هیات دولت می‌خوانند در همه لواحق و بخشنامه‌های خود پیوست عدالت داشته باشند که این امر می‌تواند به صورت مجزا از لواحق مکتوب شده یا حکم بر محتوای آن لایحه باشد. ایشان عمده‌اموری که در رسوم و اوضاع کشور باید اصلاح شود را مربوط به توزیع امکانات دانسته و در ادامه نیز فسادستیزی را به عنوان مکمل عدالت‌ورزی معرفی می‌کنند. رهبر انقلاب در توصیه‌هایشان به دولت سیزدهم اعتماد مردم را بزرگ‌ترین سرمایه دولت دانسته و ضمن اشاره به این واقعیت که این اعتماد مقداری آسیب دیده است راهکار احیای آن را یکی بودن حرف و عمل مسئولان و عمل آنها به وعده‌هایشان دانسته و در این باره بیان می‌کنند: «وعده‌ای اگر به مردم داده شود، طبق آن وعده عمل کردید، مردم به شما اعتماد پیدا می‌کنند، اگر شما وعده کردید و عمل نشد یا گفتید فلان کار شده، مردم در واقعیت پیدا می‌کنند، اعتماد مردم سلب می‌شود، واقعاً باید خیلی به جد مراعات کنید این معنا را، در کنار خلف وعده عامل دیگری که ذهنیت مردم نسبت به دولت را خراب می‌کند عدم انسجام و چندصدایی آن است. رهبر انقلاب پرهیز از این

آسیب را این‌گونه مورد تاکید قرار می‌دهند: «انسجام دولت و اقتدار دولت و اشرف دولت چیزهایی است که خیلی مهم است. انسجام دولتی یعنی از درون مجموعه دولت حرف‌های مختلف درزیاید؛ یکی یکی چیزی بگوید، یکی بیرون خلاف آن را بگوید؛ خوب این ذهنیت مردم و افکار عمومی را به کلی خراب می‌کند». جلوگیری چندصدایی البته به معنی عدم استفاده از ظرفیت‌های نخبگان خارج از دولت نیست. این امر این‌گونه توسط رهبر انقلاب تشریح می‌شود: «از نخبگان خارج از دولت استفاده کنید؛ هر جایی که می‌توان از نظر یک نسخه‌ای [استفاده کرد] - بحث جناح‌های سیاسی و امثال اینها را بکل در این قضیه کنار بگذارید. تحول‌گرایی و جوانگرایی دیگر نکات مورد تاکید رهبر انقلاب در نخستین دیدار با دولت سیزدهم بود. تحول را وابسته به قانون‌گرایی، ارتقای شفافیت، انقباض مالی، برطرف کردن زمینه‌های فساد، جلوگیری از تعارض منافع و جدیت در اعمال تصمیم‌ها و مصوبه‌ها دانسته و در ادامه همین توصیه‌ها جوانگرایی عامل از رفتن ریفن حسن اسناد در کشور دانسته. رهبر انقلاب که در دیدار با دولت چهاردهم بر لزوم تربیت نیروهای توانمند برای آینده تاکید داشتند در مطالبه‌های مشابه خطاب به شهید رئیسی می‌گویند: «این جوانی که امروز وارد میدان کار می‌شود، ۱۰ سال دیگر یک مدیر مجرب و کارآزوده است که برای کشور ذخیره بسیار مهمی است.»

کلید تدبیر و امید چه بود

رهبر انقلاب در اولین دیدار با حسن روحانی رئیس‌جمهور و اعضای هیات دولت یازدهم، چند محور اصلی را خطاب به دولت جدید ارائه دادند که از جمله آن در اولویت قرار گرفتن اقتصاد و علم برای مهار تورم بود؛ ایشان در بخشی از صحبت‌های خود گفتند: «شناسایی علم را در اولویت قرار دهید و با مهارت‌آمیزان نیازهای اساسی مردم، رونق تولید و ایجاد شرکت‌ها و آرامش در عرضه اقتصادی، امید مردم به آینده را استمرار و افزایش دهید... تکلیف بر پیشرفت علمی و شرکت‌های دانش‌بنیان» به منظور کسب سود بیشتر و عدم اکتفا صرف به «فروش نفت» و «خام‌فروشی‌ها» نیز بخشی دیگری از صحبت‌های رهبر انقلاب را شامل می‌شد. انجام کار کارشناسی برای کم کردن تبعات تصمیمات منفی نیز بخش دیگری از صحبت‌های رهبر انقلاب بود و ایشان گفتند: «باید قبل از هر اقدام و حتی هر اظهار نظر و موضع‌گیری، مطالعات کارشناسی لازم انجام شود؛ چراکه هزینه برطرف کردن تبعات منفی کارهای ناپخته و سخنان ناسنجیده بسیار زیاد است.» تاکید بر اینکه اجرای قانون، «زیر حرکت دولت است» و اشاره به اینکه «اگر به هر دلیلی از آن خارج شوید کشور و مردم، صدمه می‌بینند» بخش دیگری از صحبت‌های رهبر انقلاب را شامل می‌شد. رهبر انقلاب در توصیه‌های خود به رئیس‌جمهور، به لزوم توجه به عدالت هم اشاره کردند و گفتند: «هاردپی پیشرفت یا به تعبیر رایج توسعه هستی‌مآطع‌الین پیشرفت باید با عدالت همراه باشد، وگرنه جامعه مانند کشورهای غربی دچار شکاف و تبعیض و ناراضی خواهد شد.» از جمله موضوعات جالب توجه که رهبر انقلاب در این دیدار به آن اشاره کردند، توجه به کار جهادی است و البته در ادامه نیز به این موضوع تاکید کردند: «کار جهادی به معنای بی‌قانونی نیست... اما در چهارچوب قوانین نیز می‌توان به دور از نگاه مرموز اداری، با «نگاه جهادی و شوق آرمانی»، عمل کرد و موانع را پشت سر گذاشت.» اشاره به حضور مردم در انتخابات ریاست جمهوری و البته همراهی مجلس در رای به وزاری پیشنهادی دولت نیز از جمله محورهای صحبت رهبر انقلاب، خطاب به دولت بود. آیت‌الله خامنه‌ای این رای را زمینه‌ساز آغاز به کار دولت جدید خواندند که نشان از «هماهنگی ارزشمند دو قوه و حساسیت قابل تقدیر رئیس‌جمهور و مجلس برای شروع سریع فعالیت‌های دولت بود.» توجه به عدم وجود فساد در دولت نیز بخش مهمی از صحبت‌های رهبر انقلاب خطاب به دولت یازدهم بود. رهبر انقلاب «فساد را همچون مورانه‌ای» خواندند که می‌توان با قاطعیت و تدبیر، جلوی رخنه فساد، پارتی‌بازی، رشوه و اسراف را گرفت و تا اساساً فساد رخ ندهد که نیاز به جلوگیری و مقابله با آن باشد.

توصیه‌هایی که مسیر خزان نشدن دولت بهار را مشخص می‌کند

توصیه‌های محوری رهبر انقلاب به دولت، بیشتر بر پایه شعارهای رئیس‌جمهور، مبتنی بر ساده‌سازی و عدالت محوری استوار بود. رهبر انقلاب در بخشی از صحبت‌های خود خطاب به دولت، رئیس‌جمهور را پالیس‌رهنمای دولت معرفی کردند و گفتند: «کارهای شما اگرچه انواع مختلفی دارد، اما همه آنها در حقیقت یک کار است؛ مظهرش هم حیات و زینان است که دور هم جمع می‌شوید. هدایت‌کننده و به تعبیری که بنده تکرار می‌کنم، پالیس‌رهنمای این بیست و چند ندره، رئیس‌جمهور محترم است که هماهنگی ایجاد می‌کند تا ایشان دیدار واحد بزرگ را انجام داد؛ و آن

کار واحد بزرگ عبارت است از پیشرفت و ارتقای کشور به سمت و سوی اهدافی که برای خودمان ترسیم کرده‌ایم، که همان اهداف انقلاب اسلامی است.» رهبر انقلاب، «استقامت کردن را اساس کار دولت» دانستند و گفتند: «یک وزنه سنگین را آدم ضعیفی مثل بنده هم ممکن است بردارد و یک لحظه سر دست بلند کند؛ لیکن نمی‌تواند نگه دارد؛ آن را می‌اندازد. وی و کشته‌کار، کسی است که بتواند این وزنه سنگین را ظرف مدت لازم سر دستش نگه دارد.» رهبر انقلاب در توصیه‌های خود خطاب به دولت‌ها بخش زیادی از صحبت‌های خود را نظیر به شعارهای دولت‌ها مورد توجه قرار می‌دادند و به آن اشاره می‌کردند. یکی از شعارهای رئیس‌دولت‌ها، تشکیل دولت اسلامی بود. رهبر انقلاب ضمن تمجید این شعار، به تفصیل مفهوم دولت اسلامی را شرح دادند و گفتند: «یکی از شعارهای خوبی که آقای رئیس‌جمهور، هم در دوره انتخابات، هم بعد از آن تکرار کردند، مساله دولت اسلامی است. تلاش و اقدام برای تشکیل دولت اسلامی از روز اول شروع شد؛ منتها افت و خیز داشته؛ پیشرفت و عقب‌گرد داشته؛ در جاهایی موفق بودیم، در برهه‌های موفق نبودیم. معنای شعار دولت اسلامی این است که ما می‌خواهیم اعمال فری، رفتار با مردم، رفتار بین خودمان و رفتار با نظام‌های بین‌المللی و نظام سلطه امروز جهانی را به معیارها و ضوابط اسلامی نزدیک‌تر کنیم.» عدالت نیز بخش پرتکرار صحبت‌های رهبر انقلاب را به خود اختصاص می‌داد. «رهبر انقلاب ضمن تاکید بر اینکه «عدالت محور انقلاب است» اشاره کردند که هیچ دولتی نیز از ایندنا نگفته که نمی‌خواهد طبق عدالت رفتار کند اما «عدالت محور بودن این دولت حرف بزرگی است؛ طرح این شعار به عنوان محور حرکت دولت، یک کار جدید است؛ خودش یک تحول است؛ به این پایبند باشید... عدالت را واقعاً محور همه برنامه‌ریزی‌های خودتان قرار دهید و ببینید در بخش‌های مختلف چگونه می‌شود آن را تأمین کرد. در این زمینه، به خصوص سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی نقش خیلی زیادی دارد و بعد هم بخش‌های مالی و اقتصادی دولت و بخش خدماتی و دیگر بخش‌ها.» رهبر انقلاب در ادامه به این موضوع اشاره کردند که مبارزه با فساد، یکی دیگر از وظایف بسیار مهم است و گفتند: «من درباره مبارزه با فساد اینقدر در صحبت‌های عمومی و خصوصی حرف زده‌ام که فکر می‌کنم کتم کرازی است.» رهبر انقلاب در بخش دیگری از صحبت‌های خود به این موضوع اشاره کردند که «عقلانیت» و «محاسبه» می‌بایست مورد توجه دولت قرار گیرد و گفتند: «اینکه می‌گویم، فریاده ذهن نباید که عقلانیت و محاسبه به معنای محافظه‌کاری، عقل‌گرایی و تابع عقل بودن است. عقل بودن و خود را به کار گرفتن محافظه‌کاری فرق دارد. محافظه‌کار، طرفدار وضع موجود است؛ «هر تحولی بی‌نیاز است؛ هرگونه تغییر و تحولی را بزمی باید از تحول و دگرگونی می‌تسد؛ اما عقلانیت این طور نیست.» پاسخگو بودن دولت، محور دیگری از صحبت‌های رهبر انقلاب خطاب به دولت‌ها بود و ایشان گفتند: «نظام پاسخگویی را برای خودتان متختم بدانید. واقعاً وزیر در حوزه کار خودش، مدیران وزارت در حوزه کار خودشان، معاونان هر کدام در حوزه کار خودشان پاسخگو باشند. یعنی در برابر خطایی که انجام می‌گیرد، واقعاً پاسخگو باشند؛ هم در برابر کار لایمی که باید انجام می‌گرفته و انجام نمی‌گیرد، پاسخگو باشند.» «کار جمعی و متوازن» نیز دیگر توصیه رهبر انقلاب به دولت‌ها بود و ایشان گفتند: «از جمله چیزهایی که ماهی‌پوشه در طول این چند سال توصیه کرده‌ایم و صورت هم نگرفته است و تا همین آخر هم مسئولان دولتی به ما شکایت کردند، عدم همکاری در بخش‌های مختلف و در جاهای حساس است.»

مسیر اصلاح امور در دیدار شهریور ۷۶

اصل قرار گرفتن مردم و حمایت از مردم فراغ از اینکه موافق یا مخالف دولت هستند، بخش مهم صحبت‌های رهبر انقلاب خطاب به سید محمد خاتمی و دولت اصلاحات بود. رهبر انقلاب در بخشی از صحبت‌های خود به این موضوع اشاره کردند که می‌بایست از کار شتاب‌زده اجتناب کرد و خطاب به مردم نیز توصیه کردند که توقع دور از انتظار نداشته باشند، ایشان افزودند: «مسئولان، عجله نکنند و کار شتاب‌زده انجام ندهند؛ مردم توقع دور از منطقی نداشته باشند و خیال نکنند که در ظرف مدت شش ماه یا یک سال، همه مشکلات حل خواهد شد. البته وقتی حرکت شروع شد، آثار حرکت نشان داده خواهد شد. یعنی شش ماه، یک سال که بگذرد، معلوم می‌شود که دولت کار و حرکت می‌کند.» اصل قرار گرفتن مردم در تصمیم‌گیری‌ها بخش دیگری از صحبت‌های رهبر انقلاب بود. ایشان در صحبت‌های خود تاکید کردند: «در زمینه کارها باید با اساس را مردم قرار داد. این، حرف کلی است. همه این حرف را می‌زنند؛ هیچ‌کس هم منکر این حرف نیست. تا وقتی این حرف در اینجاست که اگر بخواهیم توجه بگیریم، گاهی اوقات منافع و خواست عامه مردم، با منافع گروه‌های خاص تعارض پیدا می‌کند.» رهبر انقلاب در بخش دیگری از صحبت‌های خود به لزوم تأمین امنیت، برای مردم هم نیز اشاره کردند

و گفتند: «امنیت برای همه است. فرقی هم نمی‌کند که آن همه‌ای که ما می‌گوییم، جزء مخلصان دولت باشند یا نباشند. ولو آنها یکی مخلص دولت هم نبستند، باید امنیت داشته باشند. آنها یکی که با دولت روابط چندان صمیمانه‌ای ندارند، بایستی امکان کار و تلاش داشته باشند.» تاکید بر قانون‌گرایی از جمله موضوعات مورد تاکید سید محمد خاتمی در ابتدای آغاز به کار بود که رهبر انقلاب نیز در تایید این رویکرد خطاب به دولت اشاره کردند: «تا لحظه آخر به این شعار تمسک کنید و بدانید که قانون‌گرایی کار سختی هم هست؛ اما با وجود سختی‌هایش در کوتاه مدت و بلندمدت فرودش از بی‌قانونی بهتر است.» رهبر انقلاب در ادامه به این موضوع اشاره کردند که امام خمینی قبل از اینکه حکومت را تشکیل دهند حیل را با منعم کردند و حالاً نیز دولت هم راستا می‌تواند «حیل قانون» را منع کند و جلوی آن را بگیرد و ادامه دادند: «بعضی از شرکت‌ها و بعضی از مجموعه‌های علی‌الظاهر قانونی حامل باطن صاحب‌السهبی هستند. مواظب باشید کسانی که می‌خواهند از قانون بگریزند، شمارا به این دام نیندازند؛ نباید شما را فتنه کنند که این کار قانونی است.»

توصیه‌هایی برای سازندگی

هاشمی رفسنجانی دومین رئیس‌جمهوری بود که توانست تمام وزرای پیشنهادی خود را مستقیماً وارد وزارتخانه‌ها بیاورد. دولت پنجم به ریاست علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی، هم‌زمان بود با سومین دوره مجلس شورای اسلامی. نمایندگان این مجلس به همه اعضای پیشنهادی کابینه دولت رای اعتماد دادند. رهبر انقلاب در واکنش به این اعتماد مجلس به دولت هاشمی تریک گفت. یکی از دغدغه‌های مهم رهبر انقلاب که در دیدار با کابینه دولت پیش‌کنان نیز مطرح شد تشکیل سریع و بدون معطلی دولت است. ایشان تحقیق این دغدغه در دولت اول هاشمی را نیز مورد توجه قرار داده و از نمایندگان بابت ایجاد این امکان که کابینه در اسرع وقت کار خودش را شروع کند تشکر کردند. مطالعه‌ای که رهبر انقلاب در سال ۷۲ از دولت دوم هاشمی در باب همکاری با سایر قوا مطرح می‌کنند در حقیقت می‌توان مکمل این جملات تحسین‌آمیز از مجلس دانست. ایشان در نخستین دیدار با اعضای دولت ششم همکاری با قوای دیگر، قوه قضائیه و قوه مقننه را مساله بسیار اساسی دانسته و همکاری با این دو قوه را این‌گونه از اعضای دولت مطالبه می‌کنند: «قوه مقننه، با احساس مسئولیت و دلسوزی در مسائل، حرکت و مشی می‌کند. شما هم که بحمدالله دولت برگزیده مردم و نمایندگان مردم هستید و امیدواریم آن‌ها، این همکاری به بهترین شکل انجام گیرد و ادامه پیدا کند.»

در تمام دیدارهای نخست رهبر انقلاب با دولت‌های مختلف عدالت موضوع مشترکی بوده که مورد توجه قرار گرفته است. ایشان در نخستین دیدار با اعضای دولت پنجم لغو امتیازات بی‌جهت و اولویت‌دهی به اقتضای مردم در برنامه‌ریزی‌های مختلف را مطالبه کردند. رهبر انقلاب در نخستین دیدار با اعضای دولت دوم هاشمی در شهریور سال ۷۲ نیز عدالت را مورد توجه قرار دادند. ایشان تشکیل جامعه بر اساس عدالت را خواست جمهوری اسلامی معرفی کردند و بیان داشتند: «در تمام آثار دینی که شما نگاه می‌کنید، هدف و غایت برای حرکت جامعه اسلامی، تشکیل جامعه عادلانه است.» شایسته‌سالاری گزاره‌ای است که ضریب تکرار آن در بیانات رهبر انقلاب شانه به شانه عدالت می‌زند. ایشان در باب استفاده از نیروهای کارآمد در نخستین دیدار با اعضای دولت ششم نتیجه به‌کارگیری افراد نااهل در مجموعه‌ها را ننگ گذاشتن کار مدیر و متضرر شدن کشور توصیف کرده و بیان می‌دارند: «در محیط وزارتخانه، باید کسانی را آورد که به این راه و هدف از بن دندان معتقد باشند. این، شرط اول است. برای خاطر اینکه اگر از این زندان معتقد نباشد، اگر توانایی و کاردانی هم داشته باشد، آن توانایی و کاردانی، در خدمت راهی که شما دارید برایش تلاش می‌کند، به کار نخواهد افتاد. این امری طبیعی است.» بخش مهمی از بیانات رهبر انقلاب در دیدار با دولت‌های مختلف به توصیه‌های اخلاقی و بی‌ریزه‌تلاش برای خدمت به مردم اختصاص دارد. ایشان در دیدار با اعضای دولت ششم وظیفه اصلی مسئولان را خدمت به مردم دانسته و تاکید می‌کنند که برخورداری‌های شخصی، هدف نیست و مدیر، برای خودش کار نمی‌کند.

کسی که به دنبال خدمت به مردم است طبعاً خود را نیز به آنها پاسخگو می‌داند. رهبر انقلاب که در دیدارهای مختلف با اعضای دولت‌ها حضور بین مردم تاکید داشته‌اند در دیدار نخست با دولت دوم هاشمی پاسخگویی مسئولان را حق مردم دانسته و ایجاد آمادگی برای پاسخگویی به مردم را این‌گونه از اعضای دولت مطالبه می‌کنند: «باید خودتان را آماده کنید برای این پاسخگویی. باید کار را در چرخه تنظیم کنید که بتوانید به مردم بگویید که این محصول کار و این نتیجه کار؛ و اگر کم است و اگر ناقص است، به این دلیل است. مردم حساب‌گرند و هوشیارند.»

